

Zoete kers (*Prunus avium*): Hoe te beheren?

Het hierna volgende verhaal over de zoete kers (*Prunus avium*) is een samenvatting van beheerservaring en van het themanummer van de *Allgemeine Forst Zeitung* over deze boomsoort. De beheerservaring is opgedaan in de bossen van Oostelijk Flevoland op goede kalkrijke kleigronden.

Het doel van de kersenteelt is over het algemeen het verkrijgen van hooggekwalificeerd zaag- en fineerhout. Hiertoe moet minimaal aan de volgende eisen worden voldaan:

- Minimale doorsnede op borsthoogte 52-60 cm.
- Maximale jaarringen breedte 1 cm.
- Minimaal 6 cm takvrij stamstuk.
- Geen kernrot.
- Minimaal 40 cm noestvrije houtmantel.
- Geen gomuitvloei op het takvrije stamstuk.

Om het bovenstaande te bereiken moeten de hierna volgende richtlijnen aangehouden worden. Het is duidelijk dat bij de aanplant van de *Prunus avium* alleen goede herkomsten van een goede kwaliteit gebruikt mogen worden. Het plantsoen mag niet ouder dan een jaar zijn, anders wordt het te groot. Te groot plantsoen wordt gemakkelijk beschadigd bij het planten en beschadiging van de penwortel kan leiden tot verrotting van de wortel en stam. Als het plantsoen bij goed weer en normale terreinomstandigheden geplant wordt dan mag een snelle aanslag verwacht worden.

De kers kan als monocultuur worden aangeplant en in menging met andere boomsoorten. Wordt de kers als hoofdboomsoort in menging met andere boomsoorten geplant, dan geeft een plantverband van 1,5 x 1,25 m in een verhouding van 60 % kers en 40 % bijmenging goede resultaten. De kers voldoet tevens erg goed als nevenboomsoort en er kan dan sprake zijn van een vooropbrengst. De kers kan individueel gemengd worden met hoofdboomsoorten met een gelijk groeiritme, zoals es, esdoorn en lariks (daarnaast ook haagbeuk, winterlinde en struiksoorten). De kers heeft evenals de es en esdoorn een snelle jeugdgroei die aanhoudt tot ongeveer 35 jaar.

Gezorgd moet worden voor een snelle aanslag zodat de opstand snel in sluiting komt. Als de opstand tot sluiting is gekomen

moeten de kronen zich goed kunnen ontwikkelen. Elke drie jaar moet er gezuiverd worden tot de opstand een hoogte van ongeveer vijftien meter heeft bereikt. Hierna elke vijf jaar. De kroondiepte moet in de eindfase tweederde deel van de boomlengte bedragen. Bij een hoogte van 12 tot 13 meter is er een takvrij stamstuk d.m.v. opkronen gerealiseerd van minimaal zes meter. Hierna mag er geen enkele zijtak meer doodgaan. Het beheer dient zeer alert te zijn want de kers is een extreme lichtboomsoort. Kroont de boom zichzelf verder op dan wordt niet de minimaal vereiste d.b.h. van 52 à 60 cm op 70 à 80 jaar behaald.

Tabel 1 laat zien hoe de d.b.h. samenhangt met de gemiddelde jaarlijkse toename van de doorsnede op borsthoogte en de hiervoor benodigde afstand tussen

Tabel 1 (lit. 3): Het verband tussen de jaarlijkse toename van de doorsnede en onderlinge boomafstand voor de toekomstbomen.

Leeftijd	Onderlinge afstand in meters			
	4	6	8	10
Jaarlijkse d.b.h. toename (mm)				
6	1.0	1.2	1.4	1.6
8	1.4	1.6	1.9	2.2
10	1.7	2.0	2.4	2.7
12	2.1	2.5	2.9	3.3
14	2.4	2.9	3.3	3.8
16	2.8	3.3	3.8	4.3
18	3.1	3.7	4.3	4.9
20	3.5	4.1	4.8	5.4
25	4.3	5.1	5.9	6.8
30	5.2	6.1	7.1	8.1
35	6.1	7.2	8.3	9.5
40	6.9	8.2	9.5	11.0
45	7.8	9.2	11.0	12.0
50	8.6	10.0	12.0	14.0
55	9.5	11.0	13.0	15.0
60	10.0	12.0	14.0	16.0

de kers en zijn concurrent(en). Als vuistregel voor de afstand kan gelden: doorsnede op borsthoogte x 25 (bijv. d.b.h. is 20 cm dan 20 x 25 is 5 meter afstand). Een te sterke dunning is niet aan te bevelen omdat de jaarringbreedte maximaal 10 mm mag bedragen.

In 1986 is in de beheerseenheid de Hollandse Hout (888 ha.) een proefvlak uitgezet in een opstand zoete kers (zie tabel 3 en 4). De eerste dunning heeft plaats gevonden in 1986. In die tijd hadden we nog weinig ervaring in welke mate zoete kers gedund moest worden. Uit de tweede meting in 1988 blijkt dat de opstand goed groeide. Tijdens deze meting vroegen we ons af wanneer de opstand weer gedund moest worden. De conclusie was dat we nog zeker twee groeiseizoenen konden wachten. In 1990 en 1991 is de opstand gemeten en hieruit bleek een dramatische terugval in de lopende bijgroei. Visueel viel op dat de opstand zich sterk had opgekroond tot vaak meer dan tweederde van de boomlengte. In 1991 is er gedund wat een zeer goed herstel van de lopen-

Boniteit	1	2	3	4	5
Leeftijd	hoogte (m)	h. (m)	h. (m)	h. (m)	h. (m)
10	6.9	6.2	5.5	4.7	4.0
15	10.5	9.4	8.3	7.2	6.1
20	13.9	12.4	10.9	9.5	8.0
25	17.0	15.2	13.4	11.6	9.8
30	19.7	17.6	15.5	13.5	11.4
35	21.9	19.6	17.3	15.0	12.7
40	23.9	21.4	18.9	16.4	13.9
45	25.6	22.9	20.2	17.5	14.8
50	27.3	24.4	21.5	18.6	15.8
55	28.7	25.7	22.6	19.6	16.6
60	29.8	26.7	23.6	20.4	17.3
65	30.8	27.6	24.3	21.1	17.8
70	31.6	28.3	25.0	21.6	18.3
75	32.3	28.9	25.5	22.1	18.7
80	32.8	29.3	25.9	22.4	19.0

de bijgroei te zien gaf bij de vierde meting in 1992. Wij hebben hieruit de conclusie getrokken dat er regelmatig flink gedund moet worden en dat de kroondiepte de graadmeter is voor het tijdstip en de mate waarin gedund moet worden. Dit gegeven moet wel gezien worden binnen de huidige levensfase van deze opstand en op deze groeiplaats. De kers heeft last van waterlot-

vorming en dit vermindert de kwaliteit. Teveel in een keer vrijstellen moet worden voorkomen. In de eerste groeijaren kan vormsnoei worden toegepast d.m.v. het weghalen van een dubbele top en zuiger. Wat betreft het opkronen zijn de meningen van de diverse beheerders verdeeld (Lit 1, 2, 3). Eén zegt: alleen de dode takken, en de ander zegt: ook levende takken opkronen. Ik ben geneigd de tweede mening aan te bevelen tot het tegendeel bewezen is. Ook het aanbevelen tijdstip van opkronen is verschillend. Dit heeft alles te maken met een mogelijkheid van besmetting met schimmels. Dit brengt golvloei teweeg wat de kwaliteit van de stam sterk aantast.

De opkroonregels:

1. De levende takken worden afgeknipt/gezaagd, eventueel aanwezige dode takken worden eveneens meegenomen.
2. Gestreefd wordt naar het opkronen van ongeveer 500 bomen. Dit is meer dan het aantal toekomstbomen (200-250 stuks). Dit komt omdat de bomen nog te

Opstandgegevens			
Houtsoort(en)	Zoete kers	vormsnoei	1982 jan.
Vak/afdeling	C 57 g		
Oppervl. in ha.	1.02	zuiveren	1980 febr. vnl. vulhout 1982 jan.
plantjaar	1971 jan.		
methode	machinaal	opkronen	1986 jan.
afstand	1,33 x 1,25 m		
aantal per ha.	4.500 kers 1.500 els	dunnen	1986 febr. 1991 febr.
leeftijd	2 jaar	overige	1975 febr.
plantsoen		werkzaamheden	elzenrijden verwijderd
kwaliteit	N 75	bijzonderheden	inhoudsbepaling tabel J. Dik am. elk

Tabel 4: Proeflot zoete kers Hollandse Hout C57G1

opnamejaar	86	88	90	91	92
leeftijd	17	19	21	22	23
grondvlak	21,8	22,4	23,9	20,7	22,0
gem. d.b.h.	12,5	13,9	14,7	15,1	15,5
gem. hoogte	11,1	12,8	13,4	13,7	14,3
h/d verhouding	0,89	0,92	0,91	0,91	0,92
inhoud/stuk dm ³	72	99	116	123	136
aantal / ha.	1760	1480	1400	1160	1160
houtvoorraad/ha.	127	146	162	143	158
dunningsopbrengst	13,0			24,5	
dunnings % aantal	11,0			17,1	
gem. d.b.h. dunning				14,9	
grondvlak dunning				4,18	
dunnings % grondvlak				17,5	
gemiddelde aanwas	8,2	8,4	8,3	8,2	8,5
lopende aanwas		9,7	7,9	5,3	15,0

veel aan verandering onderhevig zijn tussen het moment van de eerste keer opkronen en het moment dat de toekomstbomen worden aangewezen. Om voldoende keus te hebben is het aantal van ongeveer 500 stuks gekozen.

3. Er wordt zo vroeg mogelijk begonnen met het opkronen. Indien mogelijk vanaf vier jaar.

4. Opkroontijd: maart tot en met juli.

5. De takken worden loodrecht op de tak zelf afgeknipt en zo dicht mogelijk bij de stam. Het liefst met de schaar opkronen daar deze de kleinste wond veroorzaakt.

6. Dikke takken mogen niet meer afgezaagd worden. Dit om beschadiging door rotting en gomuitvloeï te voorkomen. Er moet regelmatig worden opgekrond. Het beste is een keer per jaar of een keer per twee jaar. De takdoorsnede mag de drie cm doorsnede niet overschrijden. Tevens moet voorkomen worden dat er niet teveel takken worden verwijderd. (waterlotvorming).

7. Het is aan te bevelen tot een gemiddelde hoogte van tien meter (bij een leeftijd van ongeveer vijftien jaar) twee à drie takkransen te laten zitten en de rest te verwijderen. Er mogen meer tak-

kransen blijven zitten als de doorsnede van de takken de drie cm maar niet overschrijdt.

8. Eénderde van de opperhoogte van de boom in de eindfase (80 jaar) mag maximaal worden opgekrond. Bijgaand schema noestvrij-stamstuk en kroondiepte (lit. 3) verduidelijkt het nog eens. Hier is ook te zien dat vanaf tien meter (bij een te bereiken hoogte van dertig meter) geen enkele tak meer dood mag gaan.

Bij een opperhoogte van ongeveer veertien meter en voor het bereiken van een gemiddelde d.b.h. van dertien cm wordt een aanvang gemaakt met het aanwijzen van toekomstbomen. Er moeten 200 tot 250 toekomstbomen per ha. worden uitgezocht. De bomen moeten, zo mogelijk, gelijkmatig verspreid zijn over de oppervlakte. Bij een opperhoogte van ongeveer 23 meter (leeftijd ongeveer 40 jaar) is het aantal toekomstbomen door de dunnings teruggebracht tot 150 à 200 per ha. Deze bomen blijven tot de eindoogst staan. De leeftijd van 80 jaar geldt dan als een maximum vanwege het dan optredende kernrot. Het behalen van 8 meter en met een noestvrije houtmantel van 40 - 50 cm is dan zeer waarschijnlijk.

Bij het bepalen van een toekomstboom moet de boom geen smalle kroon hebben en geen sterk omhooggaande takken vormen. Deze laatste bemoeilijken het opkronen. Verder moeten de normale regels van toekomstbomen gehanteerd worden.

Schimmelinval veroorzaakt veelvuldig gomuitvloeï en dit vermindert drastisch de houtkwaliteit. Verder is de boom gevoelig voor zonnebrand. Soms treedt de schimmel Monilia op, dit uit zich door het indrogen van de topscheut, d.m.v. het wegknippen is dit te verhelpen. Kernrot treedt op latere leeftijd op en is te herkennen door sterke wortelaanlopen tegen de onderstam. Tevens is de kers gevoelig voor windworp. Een doorwortelbare zone van minimaal 80 cm is noodzakelijk. Kers is erg gevoelig voor schade door hazen, konijnen, muizen en reeën. Rastren moet dit voorkomen. Voor de avifauna betekent de kers een verrijking. Appelvinken komen altijd voor in bossen waar een kers te vinden is.

Samenvatting en conclusie

De aanplant van kers kan als monocultuur en in menging als neven-boomsoort waarbij het laatste in ecologisch opzicht is aan te bevelen. Het zuiveren, dunnen en opkronen moet zeer regelmatig en op tijd gebeuren. Hierbij zijn twee uitgangspunten essentieel, om gomuitvloeï te beperken mogen de te snoeien takken niet dikker zijn dan drie cm en de kroondiepte van de volwassen boom moet minimaal tweederde deel van de te verwachten boomhoogte zijn, anders wordt de minimaal 40 cm noestvrije houtmantel niet behaald.

Vanwege het kernrot moet de kers tussen de 70 en 80 jaar worden geoogst. Boniteit 1 en 2 kunnen alleen gehaald worden als

de aanplant plaats vindt op rijke bosgronden (tabel 2). Om windworp zo beperkt mogelijk te houden moet de doorwortelbare zone minimaal 80 cm bedragen.

De Duitsers hebben zich afgevraagd waarom er zo weinig gebruik gemaakt wordt van de kers. Uit het bovenstaande verhaal blijkt overduidelijk de reden. Om een boom te telen met een hoge kwaliteit moet er eerst veel geld geïnvesteerd worden. Tevens

luistert het tijdstip van ingrijpen zeer nauw.

Eén keer te laat betekent een definitief einde van de kwaliteit. Maar laat u niet weerhouden want de kers is:

- In het voorjaar een pracht met al zijn bloemen.

- Een belangrijke voedselbron voor bijvoorbeeld appelvinken.

- Voor de recreant in de volle zomer een boom vol kersen.

- Op 70 jaar een boom die een hoge kwaliteit hout levert.

- Een boom die na de oogst in een menging met een andere boomsoort een open plek creëert voor natuurlijke verjonging.

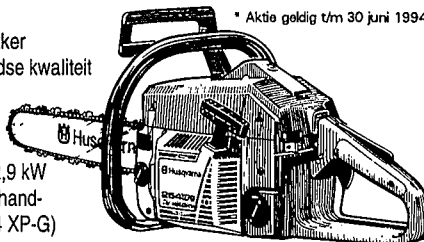
Geciteerde auteurs uit AFZ van 14 mei 1988 nr. 20

1. Dr. Gunther Ludemann, Eutin/Holstein. Anbauerfahrungen mit der Vogelkirsche in Ostholstein.
2. Hans-Jurgen Otto, Hannsen Anbänder. Der Vogelkirsche in Niedersachsen.
3. Martin und Heinrich Speicker, Freiberg. Kirschenwertholz.

MEEVALLERS VOOR HET "ZAAGVOORJAAR '94"

Tijdelijk tot bijna f 400,- inruilpremie bij aankoop van een Husqvarna 254 XP(-G) motorkettingzaag.

- Robuuste zaagmakker
- Oerdegelijke Zweedse kwaliteit
- Licht van gewicht
- Laag trillingsniveau
- Goede balans
- Vermogen 3,9 pk=2,9 kW
- Ook leverbaar met handvatverwarming (254 XP-G)

* Akkie geldig t/m 30 juni 1994

Haal nu uw voordeel bij de Bos & Tuin dealer

Kompleet met kettingzaaghouder

Bel voor meer informatie en een uitgebreid documentatiepakket naar Husqvarna Bos & Tuin in Woudenberg.

Tel. 03498-68888 - Fax. 03498-65440

